

quo solo obstricti tenentur infantes, jam in majoribus ætatibus ex abundantia iniquitatis adjecta est. Sed quoniam hoc totum, etiam quod non pertinet ad illius unius delicti originem, tamen idonea est solvere gratia Salvatoris; ideo cum dixisset, « Sic et gratia regnet per justitiam in vita æterna, » addidit, « Per Jesum Christum » Dominum nostrum. »

XVIII. Nullius itaque argumentationes contra hæc apostolica verba prolata impediant parvulos ad salutem, quæ est in Christo Jesu Domino nostro. (Tanto magis enim pro eis loqui debemus, quanto ipsi pro se loqui non possunt.) « Per unum hominem intravit peccatum » in mundum, et per peccatum mors; et ita in omnes » homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt¹. » Sicut ab illo uno homine, sic ab eodem peccato infantes immunes esse non possunt, nisi ab ejus reatu per Christi baptismum resolvantur. « Usque enim ad Legem peccatum in mundo fuit². » Non quia deinceps in nemine fuit, hoc dictum est, sed quia non poterat per litteram Legis auferri, quod solo poterat Spiritu gratiæ. Ne quisquam ergo fidens de viribus non dico voluntatis, sed potius vanitatis suæ, putaret libero arbitrio Legem potuisse sufficere, et Christi gratiam derideret; ideo ait Apostolus, « Usque enim ad legem peccatum in mundo » fuit, peccatum autem non deputabatur cum lex non » esset. » Non dixit, non erat: « Sed non deputabatur: » quia lex non erat, qua arguente demonstraretur, sive lex rationis in parvulo, sive lex litteræ in populo.

XIX. « Sed regnavit, inquit, mors ab Adam usque » ad Moysen³, » quia nec Lex data per Moysen potuit regnum mortis auferre, quod sola Christi abstulit gratia. In quos autem regnaverit vide: « Et in eos, inquit, qui

¹ Rom. v, 12. — ² Ibid. 13. — ³ Ibid. 14.

» non peccaverunt in similitudine prævaricationes Adæ. » Regnavit ergo et in eos qui non peccaverunt. Sed cur regnaverit, ostendit cum ait, « In similitudine prævaricationis Adæ. » Iste est enim melior intellectus horum verborum, ut cum dixisset, « Regnavit mors in eos, qui » non peccaverunt; » quasi nos moneret quare in eos regnaverit qui non peccaverunt, adderet, « In similitudine » prævaricationis Adæ, » id est quia inerat eorum in membris similitudo prævaricationis Adæ. Potest et sic intelligi, « Regnavit mors ab Adam usque ad Moysen, » et in eos qui non in similitudine prævaricationis Adæ » peccaverunt: » quia in semet ipsis cum jam nati essent, nec ratione adhuc uterentur, qua ille utebatur quando peccavit, nec præceptum accepissent, quod ille transgressus est, sed solo originali vitio tenerentur obstricti, per quod eos regnum mortis traheret ad condemnationem. Quod regnum mortis in eis tantum non est, qui Christi gratia renati, ad ejus regnum pertinent: quoniam mors temporalis, quamvis et ipsa de originali delicto propagata sit, corpus in eis interimit, animam vero ad poenam non trahit, ubi voluit regnum mortis intelligi: ut anima renata per gratiam, jam non moriatur in gehennam, id est, a vita Dei non alienetur, non separetur: temporalis autem mors corporis, etiam in iis, qui Christi morte redimuntur, relinquatur interim ad exercitationem fidei, et agonem præsentis luctationis, in quo et Martyres certaverunt; absumatur vero et ipsa in renovatione corporis, quam resurrectio pollicetur. Ibi enim penitus absorbebitur mors in victoriam¹, cui modo gratia Christi admittit regnum, ne suorum animas ad poenas tartari trahat. Nonnulli sane codices non habent, « In eos, qui non peccaverunt, sed, in eos, qui peccaverunt in similitudine

¹ 1 Cor. xv, 54.

» prævaricationis Adæ¹ : » quibus quidem verbis nullo modo iste sensus aufertur. Secundum hoc quippe intelliguntur peccasse in similitudine prævaricationis Adæ secundum quod supra dictum est, « In quo omnes peccaverunt. » Sed tamen græci codices, unde in Latinum Scriptura translata est, illud plures habent quod diximus.

XX. Quod vero adjunxit de Adam : « Qui est forma futuri, » neque hoc uno intelligitur modo : aut enim forma Christi a contrario est, ut quemadmodum in illo omnes moriuntur, sic et in Christo omnes vivificentur ; et quomodo per ipsius inobedientiam peccatores constituti sunt multi, sic per Christi obedientiam justi constituantur multi. Aut formam futuri eum dixit, quod ipse inflixerit formam mortis posteris suis. Ille tamen est melior intellectus, ut a contrario forma esse credatur, quam multum commendat Apostolus. Denique ne omnino ex æquo in hac forma eadem contraria pensarentur, adjungit et dicit : « Sed non sicut delictum, ita et donatio. Si enim ob unius delictum multi mortui sunt, multo magis gratia Dei et donum in gratia unius hominis Jesu Christi in multos abundabit² : » ut intelligatur, non in magis multos, cum iniqui magis multi sint qui damnabuntur ; sed magis abundabit, quod in iis, qui per Christum redimuntur, temporaliter valet forma mortis ex Adam, in æternum autem valebit viæ forma per Christum. Quamvis ergo, inquit, Adam futuri forma sit a contrario, plus tamen præstat Christus regeneratis, quam eis nocuerat ille generatis : « Et non sicut per unum peccatum, ita et donum. Nam iudicium quidem ex uno in condemnationem, gratia autem ex multis delictis in justificationem. » Non solum in hoc, inquit, non æqualis est forma, quia ille temporaliter nocuit eis, quos in

¹ Rom. xv, 14. — ² Ibid. 15.

æternum Christus redemit : verumetiam quia illius uno delicto posteri nisi a Christo redimantur, traduntur in condemnationem : Christi autem redemptio etiam multa delicta dissolvit, quæ illi uni abundantia prævaricatricis iniquitatis adjecit ; unde jam superius disputavimus.

XXI. Contra hæc Apostoli verba sanumque intellectum nemini acquiescas, si vis Christo et in Christo vivere. Nam si quemadmodum illi dicunt, propterea ista commemorasset Apostolus, ut intelligeremus ad primum hominem peccatores ideo pertinere, quia non delictum ex illo nascendo traximus, sed eum imitando peccamus ; diabolus potius poneret qui et primus peccavit, de quo nullam substantiæ propaginem traxit genus humanum, sed eum sola imitatione secutum est : unde dicitur pater impiorum, sicut noster dicitur pater Abraham propter imitationem fidei, non propter originem carnis¹. Nam ideo de ipso diabolo dictum est : « Imitantur autem illum » qui sunt ex parte ipsius². » Deinde si propter imitationem per loco Apostolus commemoraret primum hominem, quia primus peccator in hominibus fuit, ut ideo ad illum omnes homines peccatores diceret pertinere ; cur non sanctum Abel posuit, qui primus in hominibus justus fuit, ad quem justi omnes propter imitationem justitiæ pertinerent ? sed posuit Adam, contra quem non posuit nisi Christum : quia sicut ille homo delicto suo vitiavit posteritatem suam, sic ille Deus homo justitia sua salvavit hæreditatem suam. Ille trajiciendo carnis immunditiam, quod non poterat impius diabolus ; ille donando spiritus gratiam, quod non poterat Abel justus.

XX. Multa de his quæstionibus in aliis nostris opusculis et ecclesiasticis sermonibus diximus : quoniam fuerunt etiam apud nos quidam, qui ubicumque poterant

¹ Joan. viii, 38. — ² Sap. ii, 25.

hæc sui erroris nova semina spargerent, quorum nonnullos per ministerium nostrum fratrumque nostrorum, misericordia Domini ab illa peste sanavit. Nec tamen hic deesse aliquos arbitror, maxime apud Carthaginem: sed jam occulte mussitant, timentes Ecclesiæ fundatissimam fidem. Nam unus eorum nomine Celestius (19), in ejusdem civitatis Ecclesia jam ad presbyteri honorem subreperere cœperat: sed fidelissima libertate fratrum propter has ipsas contra Christi gratiam disputationes usque ad iudicium episcopale perductus est. Tamen coactus est confiteri propter baptizandos parvulos, quod et ipsis redemptio sit necessaria. Ubi quanquam noluerit de originali peccato aliquid expressius dicere, tamen ipso redemptionis nomine non parum sibi præscripsit. Unde enim redimendi essent, nisi a diaboli potestate, in qua esse non possent, nisi originalis obligatione peccati? Aut quo pretio redimuntur, nisi Christi sanguine, de quo apertissime scriptum est, quod in remissionem effusus sit peccatorum¹? Sed quia magis convectus et ab Ecclesia detestatus quam correctus et pascatus abscessit, veritus sum ne forte ibi sit ipse qui vestram fidem perturbare conatur. Ideo nominis ipsius commemorationem putavi esse faciendam. Sed sive ipse sit, sive alii consortes ejus erroris: plures enim sunt quam sperare possumus, et ubi non redarguuntur, etiam alios ad suam sectam seducunt, et sic crebrescunt, ut nesciam quo sint erupturi: nos tamen malumus eos in Ecclesiæ compage sanari, quam ex illius corpore velut insanabilia membra resecari, si tamen hoc permittit ipsa necessitas. Timendum est enim, ne plura putrescant dum putribus parcitur. Potens est autem misericordia Domini nostri, quæ potius eos ab hac peste liberet: quod sine dubio faciet, si fideliter advertant te-

¹ Matth. xxvi, 28.

neantque quod scriptum est: « Qui invocaverit nomen » Domini, salvus erit¹. »

XXIII. *Respondet ad questionem de abdicandis facultatibus.* — Audi jam pauca de divitibus, quod in epistola tua sequitur inquirendum. Hoc enim posuisti illos dicere: « Divitem manentem in divitiis suis, regnum » Dei non posse ingredi, nisi omnia sua vendiderit, nec » ei prodesse si forte ex ipsis divitiis mandata fecerit. » Evaserunt istorum disputationes patres nostri Abraham et Isaac et Jacob, qui tanto ante ex hac vita migrarunt. Habebant quippe hi omnes non paucas divitias, sicut fidelissima Scriptura testatur: multos tamen venturos ab Oriente et Occidente, et non supra ipsos, vel extra ipsos. sed cum ipsis recubituros in regno coelorum², ille ipse qui propter nos factus est pauper cum vere dives esset, veracissima promissione prædixit. Et quamvis superbus dives, qui induebatur purpura et bysso, et epulabatur quotidie splendide³, mortuus apud inferos torqueretur: tamen si pauperis ulcerosi, qui ante januam ejus contemptus jacebat miseratus fuisset, mereretur et ipse misericordiam. Et si pauperi illi meritum esset inopia non justitia, non utique ab Angelis in Abrahæ gremium, qui dives hic fuerat, tolleretur. Sed ut nobis ostenderetur, nec in isto paupertatem per se ipsam divinitus honoratam, nec in illo divitias fuisse damnatas; sed in isto pietatem, in illo impietatem suos exitus habuisse: sic suscepit impium divitem cruciatus ignis, ut tamen pium pauperem susciperet sinus divitis. Qui sane cum hic dives viveret, divitias sic habebat, et eas præ Dei præceptis tam parvi pendebat, ut etiam ipsius filii immolatione nollet offendere Deum jubentem, quem suarum divitiarum, et sperabat et optabat hæredem⁴.

¹ Joël. ii, 32. — ² Matth. viii, 11. — ³ Luc. xvi, 22. — ⁴ Gen. xxii, 10.

XXIV. Hic utique dicunt ideo patres antiquos non vindidisse omnia quæ habebant, et dedisse pauperibus, quia hoc eis non præceperat Dominus. Nondum enim revelato Testamento Novo, quod non fieri nisi plenitudine temporis oportebat, nec eorum virtus fuerat revelanda, qua virtute hoc eos facillime posse, Deus in eorum cordibus noverat, qui testimonium illis tam insigne perhibebat, ut cum sit omnium sanctorum Deus, tanquam de præcipuis amicis suis dicere dignaretur: « Ego sum Deus » Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob: hoc mihi nomen » est in æternum ¹. » Postea vero quam magnum pietatis sacramentum manifestatum est in carne, et vocandis omnibus gentibus Christi adventus illuxit, in quem etiam illi patres crediderant, sed hujus fidei olivam suo tempore manifestandam, in illius arboris de qua Apostolus loquitur ², tanquam radice servabant, dictum est diviti: « Vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et » habebis thesaurum in coelis, et veni sequere me ³. »

XXV. Hæc si dicunt, videntur aliquid rationabiliter dicere. Sed totum audiant, totum advertant, non in parte aures aperiant, in parte surdescant. Cui enim Dominus hæc præcepit? Profecto illi diviti, qui vitæ æternæ consequendæ consilium quærebat accipere. Hoc enim Domino dixerat: « Quid faciam, ut vitam æternam conse- » quar? » Ille autem non ei respondit, Si vis venire ad vitam, vade, vende omnia quæ habes: « Sed si vis venire » ad vitam, conserva mandata ⁴. » Quæ juvenis cum sibi a Domino ex Lege commemorata se servasse dixisset, et quæsiisset quid adhuc sibi deesset, responsum accepit: « Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, et » da pauperibus ⁵. » Et ne se illa, quæ multum amabat,

¹ Exod. III, 15. — ² Rom. XI, 17. — ³ Matth. XIX, 21. — ⁴ Ibid. 16. — ⁵ Marc. X, 21.

hoc modo perdere existimaret: » Et habebis, inquit, » thesaurum in coelis. » Deinde addidit: « Et veni sequere » me ¹: » ne cuiquam, cum hæc fecerit, aliquid prodesse existimetur, si non sequitur Christum. At ille quidem tristis abscessit, qui viderit quemadmodum illa Legis mandata servaverat: puto enim quod se arrogantius quam verius servasse responderat. Verumtamen magister bonus mandata Legis ab ista excellentiore perfectione distinxit. Ibi enim dixit: « Si vis venire ad vitam conserva mandata: » hic autem, Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habes, etc. » Cur ergo negamus divites, quamvis ab illa perfectione absint, venire tamen ad vitam, et si mandata servaverint, et dederint ut detur illis, et dimiserint ut dimittatur illis?

XXVI. Credimus enim ministrum Novi Testamenti fuisse apostolum Paulum, cum scribens ad Timotheum diceret: « Præcipe divitibus hujus mundi non superbe » sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo » vivo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum. Bene faciant, divites sint in operibus bonis, facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant æternam » vitam ²: » de qua et illi adolescenti dictum est: « Si vis » venire ad vitam. » Puto quod ista præcipiens, divites instruebat, non fallebat Apostolus: qui non ait: Præcipe divitibus hujus mundi, ut vendant omnia quæ habent, dent pauperibus, et sequantur Dominum; sed, « Non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum. » Ista superbia divitem illum, qui jacentem ante januam suam contemnebat pauperem justum, et ista spes in incerto divitiarum, qua se propter purpuram,

¹ Luc. XVIII, 22. — ² 1 Tim. VI, 17-19.

byssum, et epulas splendidas beatum putabat, non ipsæ divitiæ perduxerunt ad inferni tormenta.

XXVII. An forte quia Dominus adjunxit, et dixit: « Amen dico vobis, difficile dives intrabit in regnum cœlorum: et iterum dico vobis: Facilius intrabit camelus per foramen acus, quam dives in regnum cœlorum¹: » ideo putant isti divitem, etiamsi faciat ista quæ divitiibus præcipienda scripsit Apostolus, in regnum cœlorum intrare non posse? Quid ergo est; Utrum Apostolus contra Dominum loquitur, an isti nesciunt quid loquuntur; Quid horum credat, eligat Christianus. Puto melius nos credere, istos nescire quid loquantur, quam Paulum contra Dominum loqui. Deinde cur non in consequentibus etiam ipsum Dominum audiunt dicentem Discipulis pro miseria divitum contristatis: « Quod hominibus impossibile est, Deo facile est²? »

XXVIII. Sed ideo, inquit, hoc dictum est, quia futurum erat ut audito Evangelio, divites venditò patrimonio erogatoque pauperibus Dominum sequerentur, et intrarent in regnum cœlorum, atque ita fieret quod difficile videbatur; non ut manentes in divitiis suis, præcepta Apostoli custodiendo, id est, non superbe sapiendo, neque sperando in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, bene faciendo, facile tribuendo et communicando indigentibus veram apprehendant vitam, sed etiam ista præcepta apostolica venditis omnibus suis rebus implerent.

XXIX. Hæc si dicunt, scio quippe eos illa dicere, non attendunt primitus quemadmodum Dominus contra eorum dogma suam gratiam prædicaverit. Non enim ait: Quod hominibus impossibile videtur, facile est hominibus si voluerint; sed: « Quod hominibus, inquit, impossibile est, Deo facile est: » ostendens quando ista

¹ Matth. xix, 23, 24. — ² Ibid. 26.

recte fiunt, non fieri hominis potentia, sed Dei gratia. Hoc ergo attendant isti, et si reprehendunt eos, qui gloriantur in divitiis suis, caveant ipsi in sua virtute confidere. Simul enim utrique reprehenduntur in Psalmo: « Qui confidunt in virtute sua, et qui in abundantia divitiarum suarum gloriantur¹. » Audiant itaque divites: « Quod hominibus impossibile est, Deo facile est: » et sive manentes in divitiis suis, atque ex eis bona opera facientes, sive illis venditis, et per indigentias pauperum distributis, intrent in regnum cœlorum, gratiæ Dei tribuant non propriis viribus bonum suum. Quod enim hominibus impossibile est, non hominibus, sed Deo facile est. Audiant hoc et isti, et si jam omnia sua vel vendiderunt, et pauperibus tribuerunt, vel adhuc id agunt atque disponunt, et hoc modo præparant intrare in regnum cœlorum, non hoc tribuant virtuti suæ, sed eidem gratiæ divinæ. Quod enim hominibus impossibile est, non ipsis, quia et ipsi homines sunt, sed Deo facile est. Hoc quippe illis et Apostolus dicit: « Cum timore et tremore vestram ipsorum salutem operamini. Deus enim est, qui operatur in vobis et velle et operari pro voluntate². » Certe ideo se dicunt de suis rebus vendendis perfectionis a Domino suscepisse consilium ut sequantur Dominum, quoniam illic additum est: « Et veni sequere me³. » Cur ergo in iis bonis quæ faciunt, de sua tantum voluntate præsumunt, nec audiunt Dominum, quem sequi se dicunt, increpantem atque testantem. « Sine me nihil potestis facere⁴? »

XXX. Si autem Apostolus ita dixit: « Præcipe divitiibus hujus mundi, non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum⁵, » ut vendant omnia quæ possi-

¹ Psal. xlviii, 7. — ² Philip. ii, 12, 13. — ³ Matth. xix, 21. — ⁴ Joan. xv, 5. — ⁵ 1 Tim. vi, 17.

dent, et ea pretia distribuendo indigentibus, faciant quod sequitur; « Facile tribuant, communicent, thesaurizent » sibi fundamentum bonum in futurum, » et aliter eos in regnum cœlorum intrare posse non credit: fallit ergo eos quorum domos tam diligenter doctrinæ sanitate componit, admonens et præcipiens quales se præbere debeant uxores viris, viri uxoribus, filii parentibus, parentes filiis, servi dominis, domini servis. Nam quomodo hæc agi possunt sine domo, et sine aliqua re familiari.

XXXI. An hoc eos movet, quod ait Dominus: « Qui » cumque dimiserit omnia sua propter me, accipiet in » hoc sæculo centuplum, et in futuro vitam æternam » possidebit¹ » Aliud est dimiserit, aliud est vendiderit. Nam et in iis quæ dimittenda mandavit, etiam uxor commemorata est, quam nullis humanis legibus licet vendere, Christi autem legibus nec dimittere, excepta causa fornicationis². Quid sibi ergo volunt ista præcepta? (non enim possunt inter se esse contraria:) nisi quia occurrit aliquando necessitatis articulus, ubi aut uxor dimittatur aut Christus: ut alia omittam, si ipsi uxori maritus displicuerit christianus, eique proposuerit aut a se divortium, aut a Christo. Hic ille quid eligat nisi Christum, et dimittat uxorem laudabiliter propter Christum. Ambobus quippe Christianis Dominus præcepit ne quisquam dimittat uxorem, excepta causa fornicationis. Ubi autem quælibet ex eis persona infidelis est, consilium Apostoli attendatur. Ut si infidelis consentit habitare cum viro fideli³, vir non dimittat uxorem. Similiter et uxor fidelis virum, si cum illa habitare consenserit. « Quod si » infidelis, inquit, discedit, discedat. Non est enim ser- » vituti subjectus frater aut soror in hujusmodi⁴, » id est, si infidelis noluerit esse cum conjugem fideli, hinc agnoscat

¹ Matth. xix, 29. — ² Id. v, 32. — ³ I Cor. vii, 12. — ⁴ Ibid. 15.

fidelis suam libertatem, ne ita se subjectum deputet servituti ut ipsam dimittat fidem, ne conjugem amittat infidelem.

XXXII. Hoc et de filiis atque parentibus, hoc de fratribus et sororibus intelligitur, propter Christum omnes esse dimittendos, cum proponitur ista conditio, ut Christum dimittat, si illos secum habere desiderat. Hoc ergo et de domo atque agris, hoc et de iis rebus quæ jure pecuniario possidentur, hoc loco accipiendum est. Similiter enim etiam de his non ait: Quicumque vendiderit propter me quæcumque licitum est vendere; sed, « Quicum- » que dimiserit. » Fieri enim potest ut dicatur Christiano ab aliqua potestate: Aut Christianus non eris, aut si in hoc permanere volueris, domum, possessionesque non habebis. Tunc vero etiam illi divites, qui in suis divitiis sic statuerant permanere, ut ex earum bonis operibus promerentur Deum, hæc dimittant potius propter Christum, quam propter hæc Christum, ut accipiant in hoc sæculo centuplum, cujus numeri perfectione significantur omnia: (Fidelis quippe hominis totus mundus divitiarum est; fiuntque hoc modo quasi nihil habentes et omnia possidentes¹:) et in futuro sæculo possideant vitam æternam, ne propter ista dimisso Christo in mortem præcipitentur æternam.

XXXIII. Hac quippe lege et conditione, non illi tantum qui mentis excellentia perfectionis consilium receperunt, ut vendita sua pauperibus distribuerent, et humeris ab omni sæculi hujus sarcina liberioribus levem Christi sarcinam ferrent; sed etiam quisquis infirmior, et et illi gloriosissimæ perfectioni minus idoneus, qui tamen meminerit se veraciter esse Christianum, cum audierit sibi proponi, quod nisi hæc omnia dimiserit, dimissurus est

¹ Prov. xvii, post 6, juxta lxx.

Christum, apprehendet potius turrinam fortitudinis a facie inimici: quia cum eam in sua aedificaret fide, computavit sumptus quibus perfici posset, id est, eo animo accessit ad fidem, ut huic saeculo non solum verbis renuntiaret: quia et si emit aliquid, tanquam non possidens erat; et si utebatur hoc mundo, tanquam non utens erat, non sperans in incerto divitiarum, sed in Deo vivo.

XXIV. Cum enim omnis qui renuntiat huic saeculo, sine dubio renuntiet omnibus quae sunt ejus, ut possit Christi esse Discipulus: ipse enim, cum de sumptibus ad turrem aedificium necessariis, et de bello adversus regem alterum praeparando, similitudines praemisisset, adjunxit sic: « Qui non renuntiat omnibus quae sunt ejus, » non potest meus esse Discipulus¹: » profecto renuntiat etiam divitiis suis, si quas habet; aut sic ut eas omnino non diligens, totas distribuat indigentibus, et superfluis exoneretur sarcinis: aut sic, ut plus diligens Christum, spem ab eis transferat in ipsum, atque ita utatur illis, ut facile tribuens et communicans, thesaurizet in caelo; paratusque sit quemadmodum parentes et filios et fratres et uxorem, hoc modo et istas relinquere, si talis conditio proposita fuerit, ut nisi dimisso Christo eas habere non possit. Nam si aliter huic saeculo renuntiat, quando accedit ad fidei Sacramentum, facit quod de lapsis beatus Cyprianus ingemit, dicens: « Saeculo verbis solis renuntiantes, et non factis. » De hoc quippe dicitur, cum veniente tentatione, magis ista metuit amittere, quam Christum negare: « Ecce homo qui coepit aedificare, » et non potuit perficere². » Ipse est etiam, qui cum adhuc longe esset adversarius ejus, misit legatos quaerens pacem; id est, nondum affligente, sed adhuc imminente ac minante tentatione, ut iis non careat, quae plus

¹ Luc. xiv, 33. — ² Id. xiv, 30.

diligit, ad relinquendum Christum negandumque consentit. Et multi sunt tales, qui etiam putant sibi ad augendas opes suas, et multiplicanda delectamenta terrena, religionem suffragari debere christianam.

XXXV. Sed non sunt tales divites Christiani, qui licet ista teneant, non tamen ab eis ita tenentur, ut haec Christo anteponant; quia veraci corde saeculo renuntiaverunt, ut nullam spem in talibus ponant. Hi uxores et filios universasque familias ad Christianam religionem tenendam sana erudiunt disciplina. Horum domus hospitalitate ferventes, recipiunt justum in nomine justis, ut mercedem justis accipiant. Frangunt esurienti panem suum, nudum vestiunt, captivum redimunt, thesaurizant sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam. Etsi forte pro fide Christi pecuniaria damna perpetienda sunt, oderunt divitias suas: si suorum orbitates vel separationes pro Christo minatur hic mundus, oderunt parentes, fratres, filios, uxores: postremo si de ipsa hujus corporis vita cum adversario paciscendum est, ne desertus deserat Christus, oderunt insuper animam suam. De iis quippe omnibus mandatum acceperunt, quod aliter discipuli Christi esse non possint.

XXXVI. Nec tamen quia praecipuum est eis, ut oderint pro Christo et animas suas, vendendas habent, aut illatis sibi manibus effundendas: sed parati sunt eas amittere pro Christi nomine moriendo, ne mortui vivant Christum negando. Sic etiam divitias, ad quas vendendas parati non fuerunt monente Christo ad perdendas eas debent parati esse pro Christo, ne cum eis pereant perditio Christo. Habemus hinc utriusque sexus divites clarissimasque personas martyrii gloria sublimatas. Ita multi, quos rerum suarum venditione piguerat ante perfici, Christi imitata passione sunt repente perfecti: et qui non-